

Gedragsprotocol basisschool De Tweesprong

Beleid, regels en afspraken

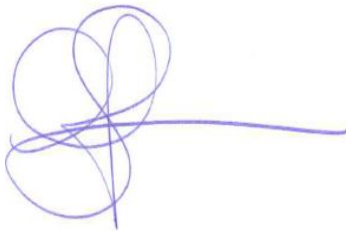
Zo gaan wij er mee om

Voorwoord

In dit document is vastgelegd hoe De Tweesprong omgaat met gedrag en het gebruik van moderne communicatiemiddelen (o.a. e-mail, internet, mobiele telefoons). Het biedt kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over de invloed en aanpak van gedrag. De hier beschreven regels en afspraken worden door het team en de medezeggenschapsraad onderschreven. Er wordt naar verwezen in de schoolgids en aan alle ouders ter inzage aangeboden via de website van school. Dit document wordt elke 4 jaar geëvalueerd, geactualiseerd en opnieuw vastgesteld.

Vastgesteld op 6-7-2015

Directeur De Tweesprong

Voorzitter MR

Inhoud

Voorwoord.....	2
Inleiding	5
Stimuleren van gewenst gedrag.....	6
Instrumenten	6
Hoe volgen wij de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen?.....	7
Hoe gaan we om met ongewenst gedrag?.....	8
Wat is ongewenst gedrag?	8
Rollen van de betrokken partijen wanneer sprake is van pestgedrag.....	8
Rol van de leerkracht:	8
De rol van de IB-er:	8
Rol ouders:	9
Rol kinderen:	9
Het bieden van hulp	10
Hulp aan het gepeste kind:	10
Hulp aan de pester:	10
Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers:	11
Hulp aan de ouders:	11
Digitaal pesten	13
Wat als school en ouders er niet uitkomen?	14
Slotwoord	15
Bijlage 1: Omgangsregels voor kinderen	16
Bijlage 2: Pesten, een stukje theorie.....	17
Pesten en plagen, wat is het verschil?	17
Bijlage 3: Voorbeelden van pestgedrag.....	18
Bijlage 4: Effectieve conflicthantering/de sociaal sterke groep.....	19
Binnen de conflicthantering zijn er 10 rechtvaardigheden:.....	19
De 7 regels die gelden bij een conflict	19
Bijlage 5: Adviezen aan ouders wanneer er sprake is van pesten	20
Adviezen aan alle ouders.....	20
Adviezen ouders van pesters	20

Hoe kunt u reageren?.....	20
Een aantal andere, algemene tips:	21
Adviezen aan ouders van gepeste kinderen.....	21
Hoe voorkom ik dat mijn kind last heeft van pesten?	22
Bijlage 6: Tips voor ouders/ kinderen m.b.t. internet	23
Tips voor ouders.....	23
Tips voor kinderen	23
En als het toch fout gaat?.....	24

Inleiding

De Tweesprong wil een veilige school zijn. Veiligheid is de basis voor een goede ontwikkeling. Een kind dat 'lekker in zijn vel zit', kan optimaal functioneren. Het gaat daarbij om sociale veiligheid (welzijn en welbevinden) en fysieke veiligheid. We gaan in dit document in op de sociale en fysieke veiligheid.

Wat verstaan we onder een veilige school?

- Op een veilige school voelen kinderen zich thuis.
- Ze komen graag naar school en voelen zich serieus genomen door de leraren.
- De school gaat onveilig en ongewenst gedrag tegen, en voorkomt dat gedrag ook door gewenst gedrag actief en positief te stimuleren.
- De school treedt op tegen pestgedrag.
- De school tolereert geen discriminatie en seksuele intimidatie.

Er is een klachtenregeling, een contactpersoon (directeur) en een vertrouwenspersoon (zie schoolgids). Zie ook de paragraaf over "de klachtenregeling" uit de schoolgids.

Indien nodig wordt samengewerkt met jeugdzorg, maatschappelijk werk, politie, justitie en andere externen.

We streven naar een veilig klimaat waarbinnen we ongewenst gedrag in een vroeg stadium kunnen onderkennen en daarop kunnen reageren.

Uitgangspunten:

- De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat, stimuleert sociaal gedrag en gaat sociaal onveilig en ongewenst gedrag tegen.
- Kinderen worden serieus genomen; er wordt naar het kind geluisterd.
- Kinderen worden begeleid op hun weg naar zelfstandigheid. We leren hen om respectvol met elkaar om te gaan, adequaat te reageren als ze worden lastig gevallen en conflicten zelfstandig op te lossen.
- Ongewenst gedrag wordt als probleem gezien door alle direct betrokkenen (leerkrachten, kinderen en ouders). Zij werken samen in het oplossen van dit probleem.
- De school treedt op tegen ongewenst gedrag.
- Leerkrachten, kinderen en ouders zijn alert op ongewenst gedrag, kunnen dit tijdig signaleren en nemen duidelijk stelling hiertegen.
- De school beschikt over een directe aanpak wanneer ongewenst gedrag doorgaat of opnieuw de kop opsteekt, ondanks inspanningen dit te voorkomen. We werken met de Effectieve Conflicthantering, de nieuwe naam hiervan is "De sociaal sterke groep".

Stimuleren van gewenst gedrag

Als school willen we het goede voorbeeld geven. We proberen een positieve sfeer te creëren waarin kinderen zich veilig en gerespecteerd voelen. Daarnaast vinden wij positieve feedback van groot belang. Positieve feedback wordt gegeven wanneer kinderen zich houden aan de regels en wanneer ze op een positieve manier met elkaar omgaan (bijv. door elkaar te helpen). Dit komt dagelijks onder de aandacht. Door een duidelijke aanpak en omgangsregels willen wij gewenst gedrag stimuleren. Deze aanpak (zie bijlage 1) wordt elk jaar per groep samen met de kinderen besproken. Deze regels worden opgenomen in logboeken van de klas. Daarnaast worden ze op een prominente plek in de groep opgehangen en in de eerste nieuwsbrief van het schooljaar gepubliceerd, zodat ook ouders geïnformeerd zijn.

Tijdens de wekelijkse SEO-kringgesprekken (SEO is sociaal emotionele ontwikkeling) met de kinderen besteden we aandacht aan gevoelens. Hierbij is pesten (informatie rondom pesten, zie bijlage 2) ook een onderwerp dat besproken wordt. Dit kan aan de hand van nieuwsberichten, die hierbij ondersteunend kunnen werken. Als de leerkracht aanleiding daar toe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groeps gesprek.

Kinderen spreken we aan op hun gedrag wanneer dit nodig is. We stimuleren de kinderen om samen in gesprek te gaan. Vervolgens worden de kinderen geprikkeld om samen naar oplossingen te zoeken. Dit kan ook gebeuren aan de hand van een rollenspel. Ouders zijn een belangrijke partner; samen denken we in oplossingen.

Instrumenten

Op onze school gebruiken we een aantal instrumenten om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen te volgen:

- Viseon

Viseon is een meetinstrument van CITO dat op onze school gebruikt wordt om de dagelijkse observaties één keer per jaar meer gestructureerd onder de loep te nemen. Wij krijgen zo een goed beeld van het sociaal-emotioneel functioneren van leerlingen.

De leerkracht observeert de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Gegevens worden genoteerd in observatielijsten van Viseon (groep 1 t/m 8). Één keer per jaar worden deze lijsten ingevuld en besproken in de groepsbespreking. Als hiertoe aanleiding is, neemt de leerkracht in overleg met de interne begeleider, het team en de ouders maatregelen om de ontwikkeling bij te sturen. Vanaf groep 5 vullen de kinderen zelf ook jaarlijks deze lijst in. De groepsleerkracht gaat na de analyse van de resultaten met elk kind in gesprek.

- Effectieve conflicthantering/De sociaal sterke groep

Op De Tweesprong wordt gewerkt met de methodiek van Effectieve Conflicthantering (De sociaal sterke groep) van Willem Mennen. Zie bijlage 4.

Vanuit het ministerie van onderwijs is in mei 2014 beleid verstrekt ten aanzien van het gebruik van methodes. Deze lijst is voortdurend aan verandering onderhevig. Daarnaast is de landelijke discussie omtrent het gebruik van methodes nog gaande. Keuzes die BS De Tweesprong maakt zullen aan de hand van deze lijst worden gecheckt.

- Sociaal emotionele vaardigheidstrainingen.

School heeft contact met diverse praktijken die op maat hulp kunnen bieden aan kinderen die deze hulp nodig hebben.

Hoe volgen wij de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen?

Vier keer per jaar vindt op school de groepsbespreking/leerlingbespreking/consultatie plaats. De leerlingbespreking vindt plaats tussen leerkracht, IB-er en RT-er. Bij de consultatie sluit er nog een orthopedagoog aan. Wanneer een leerkracht bespreekpunten heeft rondom de sociaal- emotionele ontwikkeling van een kind/groep, kunnen die daar aan de orde gesteld worden. De IB-er en een deskundige van buiten de school denken mee welke acties eventueel ondernomen kunnen worden. Hierbij worden de resultaten uit Viseon meegenomen.

Eenmaal per drie jaar houdt onze school een leerlingtevredenheidsspeiling, uitgevoerd door een gecertificeerd bureau. In deze enquête wordt ook aandacht besteed aan het sociale welbevinden van onze kinderen. De bevindingen van deze enquête worden in het team en in de MR besproken en ook met kinderen en ouders teruggekoppeld. Eventuele acties worden opgenomen in de verbeterplannen.

We hebben op onze school een leerlingenraad. Hierin zitten jongens en meisjes uit groep 5 t/m 8. Indien nodig wordt er in de leerlingenraad ook gesproken over onderwerpen die met de sociaal emotionele ontwikkeling te maken hebben.

Op momenten dat er door externe instanties weerbaarheidstrainingen worden gegeven, communiceren we dit richting ouders in de nieuwsbrief of via de e-mail.

Hoe gaan we om met ongewenst gedrag?

Wat is ongewenst gedrag?

Onder ongewenst gedrag vallen seksuele intimidatie, pesten, racisme en/of lichamelijk geweld.

Als er sprake is van ongewenst gedrag volgt onze school de gedragscode van de stichting Meerderweert.

Zie verder de Gedragscode MeerderWeert op de website van MeerderWeert (<http://www.meerderweert.nl/>).

In het volgende gedeelte gaan wij wat dieper in op pesten.

Rollen van de betrokken partijen wanneer sprake is van pestgedrag

De school heeft een belangrijke rol in het bieden van een veilige omgeving. Wanneer er sprake is van pesten fungeert school als bemiddelaar tussen de pester en het gepeste kind. Gebeurtenissen die te maken hebben met de peestsituatie worden vastgelegd, zodat het verloop gevolgd kan worden. Hierdoor ontstaat helderheid voor alle partijen.

We beschrijven de volgende rollen:

Rol van de leerkracht:

De leerkracht heeft een grote rol in het aanbieden, bewaken en stimuleren van een gezond klassenklimaat. Hij is vaak direct betrokken bij situaties en kan ook zien of afspraken nageleefd worden. De leerkracht zal helder en duidelijk moeten maken dat ongewenst gedrag niet geaccepteerd wordt. De leerkracht signaleert en kan aan de hand van de situatie gesprekken voeren met betreffende kinderen en klassikaal indien nodig. Wanneer er sprake is van pesten neemt de leerkracht contact op met ouders van het gepeste kind en van de pester en richt zich vervolgens op de zwijgende middengroep en de meelopers. Daarna volgt de leerkracht de situatie en koppelt dit terug aan ouders en betrokken kinderen. Tijdens alle pauzes en voor schooltijd surveilleren alle aanwezige leerkrachten op het schoolplein. In dit tijdsbestek zijn de leerkrachten alert op pestgedrag. Bij incidenten wordt dit teruggekoppeld met de betreffende leerkracht, die hier verdere actie op kan ondernemen. Het systeem van effectieve conflicthantering/ sociaal sterke groep wordt ook buiten op het speelplein consequent toegepast.

De rol van de IB-er:

Deze ligt bij het ondersteunen van de leerkracht op het moment dat hij of zij vragen heeft. De IB-er overlegt met de leerkracht of er contact met ouders nodig is. Indien nodig kan de IB-er ook ondersteunen bij deze gesprekken.

De directie en IB-er moeten op de hoogte gebracht worden als er moeilijkere situaties ontstaan zijn. Zij zijn er ter ondersteuning van de

leerkracht. Ook moeten zij in sommige complexe situaties beslissingen en/of de regie nemen.

Rol ouders:

Het is belangrijk dat ouders en school samen het pestprobleem aanpakken. Op die manier kunnen we het meeste bereiken. Als school vinden wij het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van situaties waarbij hun eigen kind betrokken is. Zodra er signalen van pesten of gepest worden zijn, worden de ouders hiervan op de hoogte gebracht. Ouders denken mee in oplossingen en nemen hun eigen verantwoordelijkheid door in gesprek te gaan met hun kind. Wanneer u als ouders weet hoe en wanneer uw kind pest of gepest wordt, kunt u het kind steunen en helpen het pesten te stoppen. Ouders kunnen ook buiten school hulp bieden aan het kind.

School stimuleert het dat ook ouders elkaar opzoeken om problemen te bespreken. Samen kunnen we zorg dragen voor het beste en meest duurzame resultaat.

Wanneer ouders signalen opvallen die op school nog niet bekend zijn, informeren ouders de leerkracht hierover.

Zie bijlage 5 voor verdere tips voor ouders.

Rol kinderen:

Het is belangrijk om de zwijgende middengroep er bij te betrekken. Ook zij kunnen de pester aanspreken op zijn gedrag en het gepeste kind hiermee ondersteunen. Zo wordt aan de pester duidelijk gemaakt dat zijn gedrag niet goed is. Het is belangrijk om deze zaken te bespreken in de groep, zodat kinderen zich bewust zijn van hun eigen handelen en de consequenties hiervan. Om dit te oefenen kun de leerkracht in de groep rollenspel inzetten, maar het is belangrijk om ook praktijkvoorbeelden bespreekbaar te houden. Wanneer kinderen voelen dat zij ook verantwoordelijk zijn voor een situatie, kunnen ze deze ook veranderen. Ze denken mee en geven oplossingen, omdat ze zich meer bewust worden van hun eigen handelen.

Het bieden van hulp

Hulp aan het gepeste kind:

Een kind dat gepest wordt moet altijd de mogelijkheid hebben om dit tegen de eigen leerkracht of ouders te vertellen. Indien een kind dit niet aan de eigen leerkracht durft te vertellen, kan het naar de vertrouwenspersoon voor de kinderen gaan (zie schoolgids). Deze koppelt het probleem vervolgens terug naar de direct betrokken leerkracht en naar de directeur van de school. Alle betrokken partijen houden rekening met de privacy bij deze terugkoppeling.

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen centraal.

Dit gebeurt door:

- Gesprekken met de vertrouwenspersoon, bij voorkeur de leerkracht van het kind en anders bij de vertrouwenspersoon voor de kinderen.
- Naast incidentele momenten worden ook vaste momenten van gesprek ingebouwd waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.
- Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind krijgt de mogelijkheid te beschikken over een "verwerkingsschriftje" dat op elk gekozen moment door het kind kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. (Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht. Het kind krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven/tekenen.)

Hulp aan de pester:

Hulp bieden aan de pester is noodzakelijk. Die hulp kan bestaan uit: een straffend gesprek, een probleemoplossend gesprek, een rollenspel, een gesprek met de ouders, een training in sociale vaardigheden. Uiteindelijk kan school overgaan tot een sanctie zoals schorsing of verwijdering.

De volgende stappen worden ondernomen:

- De leerkracht gaat het gesprek met de pester buiten de les aan en maakt hem duidelijk dat hij moet stoppen met pesten. In het gesprek wordt de pester bewust gemaakt van het effect van zijn gedrag.
- Afhankelijk van de ernst van het pesten kan een straf worden uitgedeeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich lenen voor pestgedrag, zoals: buiten spelen, overblijven, bewegingsonderwijs, excursies en schoolreisjes.
- School vindt het belangrijk om contact op te nemen met de ouders om ook te pester hulp te bieden. Zeker ook wanneer er sprake is van herhaald pestgedrag.

- Bij incidenteel pestgedrag wordt dit met de betrokken kinderen besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in ons leerlingdossier (Eduscope) van zowel de pester als het gepeste kind.
- De directeur van de school wordt bij herhaald pestgedrag op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terugvinden in het digitale leerlingdossier van de school.
- Indien het gedrag niet verbetert, kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin. De leerkracht stelt de ouders en de directeur hiervan op de hoogte. Indien nodig zal er een gesprek plaatsvinden met ouders, pester, leerkracht en directeur.
- Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen. Zie hiervoor § "schorsing en verwijdering" uit de schoolgids.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers:

De zwijgende middengroep is van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Het is belangrijk de groep in beweging te brengen, zodat kinderen die pesten veel minder te vertellen hebben. Dit gebeurt pas na overleg met de ouders van het gepeste kind. Deze middengroep is het beste te mobiliseren door samenwerking tussen de leerkracht en de ouders van de kinderen. Dit kan op klassikaal maar ook op subgroep niveau plaatsvinden. Beide partijen gaan met de kinderen het gesprek aan, waarin wordt ingegaan op het effect van het eigen gedrag. Ouders en school houden elkaar hierbij op de hoogte van de vorderingen.

Hulp aan de ouders:

Kinderen die gepest worden, zullen dat niet snel aan hun ouders vertellen. Het kan daarom lang duren voordat ouders merken dat hun kind gepest wordt. Ze zullen er eerder voor zorgen dat ouders er niet zo snel achter komen. Als ouders voelen dat er iets mis is, dan is dat meestal ook zo. Als het gedrag opeens heel erg verandert, dan is de kans groot dat er iets aan de hand is. Het kan natuurlijk ook iets anders zijn dan pesten.

Mogelijke signalen¹

- Het kind heeft vaak hoofdpijn of buikpijn
- De schoolresultaten gaan plotseling achteruit
- Het kind gaat niet graag meer naar school
- Het kind isoleert zich van anderen
- Het kind gedraagt zich agressiever dan u van hem of haar zou verwachten

---

¹ Bron: <http://www.pestweb.nl/>

- Het kind is opeens aanhankelijker
- Het kind is boeken of andere spullen kwijt
- Kleding is steeds weer kapot
- Het kind begint broers of zussen of u te pesten
- Het kind komt laat op of van school of vraagt of u wilt halen en brengen

Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat de school serieus omgaat met de aanpak van het pesten. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind.

De ouders van de pesters moeten ook op de hoogte zijn van het gedrag van hun kind. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft. De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers kunnen zich bij de leerkracht melden als zij van hun kind horen dat er een kind gepest wordt. Het beste is dit te doen zonder de aanwezigheid van de eigen zoon of dochter. Wij staan als school open voor dit soort meldingen.

Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden. Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien het kind die stelling niet durft te nemen, moet het dit altijd aan de ouders of aan de leerkracht vertellen.

Digitaal pesten

Sinds de komst van het internet en de mobiele telefoon kunnen pesters hun slachtoffers op afstand, anoniem en non-stop lastigvallen. Was het slachtoffer vroeger tenminste thuis nog veilig, nu kunnen de pesters hem of haar zelfs tot in de woon- en slaapkamer achtervolgen. De relatieve anonimiteit van de nieuwe vormen van communicatie, werkt de brutaliteit van de pesters in de hand. De kans om gepakt te worden, is immers kleiner dan bij het open en bloot pesten.

Zie bijlage 6 voor meer informatie en tips tegen digitaal pesten.

Wat als school en ouders er niet uitkomen?

De meeste ruzies en pesterijen worden binnen school snel opgelost. Dat doen de kinderen zelf. Soms duurt het langer en moet de leraar, een begeleider of de directeur helpen. Als een ouder er met leerkrachten of directie niet uitkomt, kan deze ook naar de vertrouwenspersoon voor ouders (zie schoolgids) gaan.

Wat als school en ouders er niet uitkomen?

De vertrouwenspersoon voor ouders kan helpen een klacht in te dienen bij de onafhankelijke klachtencommissie (zie schoolgids).

Ouders kunnen dit ook zonder hulp van de vertrouwenspersoon doen.

Ouders kunnen een klacht indienen tegen de school als ze van mening zijn dat:

- de school weigert om het pesten aan te pakken
- de school het probleem bagatelliseert
- de school het probleem niet naar tevredenheid van de ouders aanpakt
- de aanpak van de school geen effect heeft.

Ook de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kan een rol spelen als het gaat om pesten (<http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw>). Hij is een klankbord voor kinderen, ouders en personeelsleden die slachtoffer zijn van bijvoorbeeld geweld, pesten of intimidatie. De vertrouwensinspecteur adviseert over de te nemen stappen. Ook verleent hij bijstand bij het zoeken naar oplossingen. Bij een klacht of aangifte kan de inspecteur begeleiding bieden.

Als uw kind vanwege pesten niet meer naar school gaat, moet school de afwezigheid melden bij de leerplichtambtenaar. Hij/zij bemiddelt en adviseert bij conflicten tussen kinderen, hun ouders en/of scholen bij dreigend verzuim.

Als ouders niet meewerken en er gesprekken op schoolniveau zijn gevoerd met de betrokken partijen kan school externe ondersteuning zoeken. Dit kan via het CJG.

School kan ook een zorgmelding doen bij Bureau Jeugdzorg.

Slotwoord

De invoering van het gedragsprotocol is slechts een leidraad. Stimuleren van gewenst gedrag en het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag vergt blijvende aandacht.

Hier zullen school, ouders en kinderen samen zorg voor dragen.

Bijlage 1: Omgangsregels voor kinderen

- We gaan op een vriendelijke en leuke manier met elkaar om.
- Iedereen mag zijn zoals hij/zij is en wij respecteren dat.
- Wij spreken elkaar op een correcte manier aan.
- Je lacht een ander kind niet uit en je roddelt niet over andere kinderen.
- Als je ziet dat een kind niemand heeft om mee te spelen, vraag je of dat kind misschien met jou mee wil doen. We spelen samen.
- We komen voor elkaar op en helpen elkaar.
- Als je spullen van iemand anders wil gebruiken, vraag je eerst of dat mag. Wees voorzichtig met elkaars spullen.
- Je mag elkaar op geen enkele manier pijn doen.
- Wanneer er iets gebeurt wat je niet wil, probeer dit dan eerst zelf op te lossen door luid en duidelijk tegen de ander te zeggen dat je het niet wil. Bijvoorbeeld: "Stop, hou op!" Als dit niet helpt, ga dan naar de leerkracht.
- In de groep wordt klassikaal afgesproken hoe je met elkaar omgaat. En dat wanneer je problemen hebt, je hierover moet praten op school, thuis of met vriendjes/vriendinnetjes. Je mag het niet geheim houden!
- Als je ziet dat een kind gepest wordt, probeer je te helpen. Je zegt: "hou daar mee op". Lukt dit niet, dan vraag je hulp van de leerkracht. Dit is geen klikken.
- Deze regels gelden altijd, zowel tijdens als na schooltijd.

Bijlage 2: Pesten, een stukje theorie

Pesten en plagen, wat is het verschil?

Van pesten is sprake als iemand herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan het negatieve gedrag van één of meer personen en moeite heeft zich daartegen te verdedigen. In de verschillende definities van pesten die in omloop zijn komen steeds enkele kernmerken naar voren:

- er is sprake van doelbewuste opzet;
- de machtsverhoudingen tussen dader en slachtoffer zijn ongelijk (fysiek en/of verbaal);
- pesten gebeurt systematisch;
- het houdt niet vanzelf op;
- pesten is universeel en komt in alle groepen en culturen voor. Het is dus een typisch menselijke ondeugd die altijd verborgen aanwezig is en steeds weer de kop kan opsteken.

Het bijzondere karakter van pesten vraagt daarom om een goed doordacht beleid. Een kortlopend project of een eenmalige actie in de klas lossen het probleem niet op.

Pesten is iets anders dan plagen. Bij plagen is er sprake van incidenten. Hoewel plagen ook hinderlijk kan zijn, gebeurt dit vaak spontaan, het duurt niet lang en is onregelmatig. Bij plagen is er een basis van gelijkwaardigheid; de betrokken kinderen zijn aan elkaar gewaagd. Er is geen sprake van langdurige, zich steeds herhalende patronen van ongelijke machtsverhoudingen. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder kwade bijbedoelingen. Het belangrijkste verschil met pesten is dat er bij plagen geen sprake is van de intentie om de ander echt pijn te doen, te beschadigen of te kleineren. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade op en is in staat zich te verweren. Toch is ook hier waakzaamheid op zijn plaats. Plagerijen kunnen immers al gauw in pesten ontaarden, vooral als het 'slachtoffer' niet handig op de plagerijen reageert, of als grappen niet echt grappig zijn en heel hard aan blijken te komen.

In bijlage 3 vindt u een aantal voorbeelden van pestgedrag.

Bijlage 3: Voorbeelden van pestgedrag

Voorbeelden/signalen van pestgedrag:

- psychisch en/of fysiek mishandelen
- een kring vormen of insluiten in de klas, op de gang of op het schoolplein
- buiten school opwachten
- slaan of schoppen
- op weg van en naar school achterna lopen of rijden
- nooit de echte naam van een klasgenoot gebruiken, maar een bijnaam
- voortdurend zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- bezittingen afpakken of stukmaken
- het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven
- steeds het slachtoffer uitschelden of er tegen schreeuwen
- opmerkingen maken over kleding of uiterlijk
- beledigen
- e-mails of sms-berichten met een bedreigende of beledigende inhoud versturen
- beledigende afbeeldingen van het slachtoffer digitaal verspreiden of op het internet plaatsen.

Bijlage 4: Effectieve conflicthantering/de sociaal sterke groep

De effectieve conflicthantering is een rechtvaardige manier van conflicten oplossen.

Het is de bedoeling dat leerlingen geen gevoelens van onmacht en onrechtvaardigheid hebben na het oplossen van een conflict.

Alle leerlingen en leerkrachten houden zich 100% aan de regels en afspraken. Hierdoor is het voor de leerlingen niet winstgevend om met elke leerkracht opnieuw te onderhandelen over de mate van handhaving en worden eventuele sancties niet ontlopen.

Binnen de conflicthantering zijn er 10 rechtvaardigheden:

- Iedere ruzie heeft een startmoment. Eén leerling begint de ruzie.
- Er wordt consequent straf gegeven.
- Conflictkluwens
- Alle signalen worden gehonoreerd.
- Klikken mag niet.
- Duidelijkheid over fysiek en verbaal geweld.
- Leerlingen mogen niet meelopen, een ruzie wordt tussen twee kinderen opgelost.
- De consequenties zijn rechtvaardig.
- Er is een verschil tussen binnenschoolse en buitenschoolse ruzies.

De 7 regels die gelden bij een conflict

- Bij het oplossen van een conflict staan er 7 regels centraal
- De zelf-oplos-regel: de leerlingen proberen altijd eerst een conflict zelf op te lossen. Lukt dit niet dan treedt regel 2 in werking
- De hulp-inroepen-regel: de leerling komt het conflict melden bij de leerkracht.
- De verplichte meldregel: de leerlingen zijn verplicht fysiek te melden
- De haalregel: de leerlingen die betrokken zijn worden door de melder gehaald
- De je-moet-komen-regel: de leerlingen die door de melder gehaald worden, moeten komen.
- De we-houden-de-ruzie-klein-regel: leerlingen mogen zich niet bemoeien met de ruzie van een ander. (klikken mag niet)
- De we-praten-met-elkaar-regel: de leerkracht zorgt ervoor dat de kinderen op een rustige manier een ruzie kunnen uitpraten.

Bijlage 5: Adviezen aan ouders wanneer er sprake is van pesten

Adviezen aan alle ouders

- Neem het probleem serieus: het kan ieder kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Praat met het kind over school, over de relaties in de klas en over wat leraren doen. Vraag hem of haar af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Koppel informatie van het kind terug naar de school: wie pest er, wat doen zij en waarom.
- Corrigeer het kind als het voortdurend anderen buitensluit of als het meedoet met pesten.
- Geef als ouder het goede voorbeeld, wees niet neerbuigend of respectloos ten opzichte van anderen.
- Leer uw kind voor anderen op te komen

Adviezen ouders van pesters

- Neem het probleem serieus. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Praat met uw kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Praat thuis zelf ook positief over andere kinderen, ben u bewust van uw eigen houding.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen.
- Schakel eventueel deskundige hulp in.

Hoe kunt u reageren?

U heeft ontdekt dat uw kind pest of meepest. Schrik, ongeloof en ontkenning zijn heel begrijpelijke reacties als ouder. Als u bekomen bent van de schrik, wat kunt u dan doen?

- Ontken niet meteen wat uw kind doet. "Zo is mijn kind niet". Kinderen laten heel verschillend gedrag zien in verschillende situaties. Pestkoppen gedragen zich thuis anders dan op school.
- Ga het gepeste kind niet beschuldigen; "Ze gedraagt zich ook raar".
- Praat met uw kind over wat er gebeurt. Uw kind zal zijn gedrag waarschijnlijk goedpraten: "Het was maar een geintje". "Zij vraagt er ook om met die stomme kleren". "Hij heeft mijn spullen ook kapotgemaakt". U kunt aangeven dat hoe een ander kind zich ook gedraagt of eruit ziet, dit nooit een reden is om gepest te worden.
- Praat met uw kind over de gevolgen: een gepest kind heeft verdriet en pijn van het pesten. Gepeste kinderen worden bang en ontwikkelen faalangst. Soms hebben gepeste kinderen de rest van hun leven last van de gevolgen van het pesten. Maak uw kind

gevoelig voor wat het anderen aandoet. Pestkoppen hebben vaak geen idee wat zij anderen aandoen.

- Laat uw kind merken dat u het pesten serieus neemt en dat u vindt dat pesten niet mag.
- Neem contact op met de school, zeker als u merkt dat het pesten doorgaat. Bespreek met u kind dat u dit gaat doen.
- Pesters hebben het niet makkelijk om een andere rol te krijgen in de klas. Soms kan het helpen om lid te worden van een hobby -of sportclub
- Als u hoort of ziet dat er kinderen worden gepest op school, ook al hebben uw eigen kinderen er niet mee te maken, zoek dan contact met de school. Voor de school is het moeilijk om pesten te signaleren. De leerkrachten hebben de hulp van de ouders hierbij nodig.

Een aantal andere, algemene tips:

- als u de leerkracht vraagt om uw kind niet naast bepaalde kinderen te zetten, dan geeft u een signaal dat iemand uitsluiten mag.
- leer uw kinderen zich in te leven in anderen en rekening te houden met anderen.
- vertel hoe belangrijk u het vindt dat kinderen met elkaar samenwerken en dat alle kinderen zich veilig moeten kunnen voelen.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen

- Bespreek het probleem met de leerkracht.
- Lees samen met uw kind literatuur over pesten op school. Zie website www.pestweb.nl
- Beloon uw kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen. Laat uw kind merken dat het ook sterke kanten of eigenschappen heeft.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij of zij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken.
- Houd de communicatie met uw kind open en blijf dus in gesprek met uw kind.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat uw kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties oproepen. Dat is op zich niet erg, als uw kind maar hiermee geholpen wordt om de emoties te verwerken.
- Laat uw kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining. Scholen kunnen hiervoor terecht bij hun schoolbegeleidingsdienst. Ook de schoolarts kent de sociale kaart van de omgeving van de school goed en kan de school (en de ouders) naar betrouwbare instanties doorverwijzen.
- Als de ouders aangeven dat zij er eigenlijk van hun kind niet met de school over mogen praten, maak hen dan duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken en dat er regelmatig afstemming plaatsvindt met hen.

Hoe voorkom ik dat mijn kind last heeft van pesten?²

- Door aandacht te hebben voor de volgende punten, zorgt u ervoor dat de kans kleiner is dat uw kind gepest wordt of niet in de problemen raakt als hij of zij gepest wordt.
- Leer uw kind voor zichzelf en anderen op te komen. Kinderen moeten al op jonge leeftijd nee durven zeggen. In het gezin kan uw kind oefenen.
- Leer uw kind om hulp te vragen. Aan u, maar ook aan de leerkracht en anderen die ze vertrouwen. Laat thuis merken dat u de vraag serieus neemt. Dat betekent niet dat u de problemen moet oplossen, wel dat u steun verleent bij het vinden van een oplossing.
- Geef kinderen de aandacht die ze nodig hebben. Laat weten dat u het belangrijk vindt om te weten wat ze doen en waar ze zijn, zonder ze voortdurend te controleren.
- Probeer conflicten op te lossen door erover te praten. Kinderen leren het meest van voorbeelden.
- Als u zelf waardering en respect hebt voor mensen die anders zijn, leren uw kinderen dat ook. Bemoei u zo min mogelijk met de keuze van vrienden of vriendinnen. Laat uw kinderen zelf beslissen wie ze uitnodigen.
- Zorg voor een goed contact met school. Weet u wie uw aanspreekpunt is? Weet u met wie uw kind goed contact heeft? Benut kansen om in gesprek te komen, zoals ouderavonden. Maakt u zich zorgen, meld het op school.

---

² <http://www.pestweb.nl/>

Bijlage 6: Tips voor ouders/ kinderen m.b.t. internet

Tips voor ouders

- Praat met uw kind over het gebruik van de computer, tablet, mobiele telefoon: wat ze doen en meemaken, hoe ze dat vinden. Probeer dit gesprek zo open, positief en constructief mogelijk te houden. Ze zullen dan eerder naar u toekomen als er een probleem is. Voor jonge kinderen kan het 'Veilig Internet Gezinspakket' (te vinden op internet) hierbij hulp bieden.
- Maak afspraken over computergebruik. Hoeveel tijd mag uw kind aan de computer spenderen en waarvoor? Hoe lang en vaak een kind media mag gebruiken is vooral een kwestie van zelf uitproberen en het gezonde verstand gebruiken. Formele richtlijnen zijn daar niet voor, wel adviezen. Deze adviezen kunt u vinden op de website www.mediaopvoeding.nl
- Het klinkt zo logisch, maar vertel uw kind dat als je iets offline niet zou doen, je dit online ook niet moet doen. Internet kan een vals gevoel van anonimiteit geven en jongeren durven dan soms meer omdat ze geen reacties zien of ze zijn grover in hun taalgebruik. Maar leer hen respect te hebben voor anderen en anderen te behandelen zoals ze zelf behandeld willen worden.
- Maak uw kind ervan bewust dat niet alles wat online staat betrouwbaar is. Kinderen gaan er vaak vanuit dat alles wat op internet staat, waar is. Zorg ervoor dat ze kritisch blijven.
- Voor praktische tips over de digitale wereld van uw kinderen kunt u de animatievideo 'De digitale wereld van uw kinderen' (<http://www.saferinternet.org/digitaluniverse/netherlands>) bekijken. Ook kunt u de bijbehorende informatieleaflets lezen over bijvoorbeeld Privacy op sociale media sites, afspreken met vreemden en gamen op internet. De video en leaflets zijn ontwikkeld door European Schoolnet, samen met Liberty Global.
- Voor al uw opvoedvragen rondom (nieuwe) media en kinderen kunt u terecht op www.mediaopvoeding.nl
- Beveilig de computer waar uw kind gebruik van maakt.
- Het is belangrijk dat school en ouders bij vragen of bijzonderheden met elkaar in gesprek gaan.

Tips voor kinderen

- Geef nooit je wachtwoord en inlognaam aan anderen. Zorg dat ze niet makkelijk te raden zijn.
- Foto's, filmpjes en dingen die je voor de webcam doet, kunnen later op internet gezet worden. Let daarom op met wat je doet, ook als je denkt dat je vriend of vriendin dit nooit zal doen. Als je later ruzie krijgt, dan kan je vriend of vriendin de foto's en/of opnames op internet zetten en kan de hele wereld het zien.

- Als je gepest wordt door mensen die je niet kent, vat het dan niet persoonlijk op. Via internet schelden mensen makkelijker dan in het echte leven.
- Praat of chat erover als je gepest wordt via je mobieltje. Je kunt ook een ander nummer nemen en geef dit nieuwe nummer dan alleen aan je vrienden.
- Neem de dreigementen van de ander niet serieus: "Ik weet waar je woont, ik ken je IP-adres, ik kan je altijd achterhalen als je niet meewerkt". Dat kan helemaal niet, alleen de politie kan je echte adres achterhalen bij de provider.

En als het toch fout gaat?

- Reageer niet op haatmails of andere cyberpesterijen.
- Als je niet reageert, gaan pesters op zoek naar iemand anders om te pesten. Ook als je in een chatroom vervelende opmerkingen krijgt, verlaat dan die chatroom.
- Blokkeer de afzender bij pestmails of -smsjes.
- Krijg je vaak pestmail, bewaar de pestmail dan of sla de berichtjes op. Het zijn bewijzen die tegen de pester gebruikt kunnen worden. Aan het IP-adres van de mail kan afgeleid worden vanaf welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail, smsjes e.d. aanneemt. Je kunt deze helpdesk bellen.
- In sommige gevallen kun je aangifte doen bij de politie. Pesten kan zo hardnekkig zijn dat het 'stalken' wordt genoemd. Dit is strafbaar. Ook als er een bewerkte of blootfoto van jou op internet staat, kun je aangifte doen.
- Praat erover. Blijf er niet alleen mee zitten, zoek iemand met wie je erover kan praten. Met Pestweb chatten, bellen of mailen kan natuurlijk ook.
- Als er een filmpje van jou of van een ander op internet staat waarin gepest wordt of geweld wordt gebruikt, kun je dat melden bij de moderator.
- Op YouTube kun je een filmpje "markeren". Dan klik je op het vlaggetje "markeren" onder het filmpje. Daar kun je een reden aangeven waarom jij vindt dat het filmpje weg moet. Kies dan voor: "haatdragende of beledigende inhoud" en daarna voor: "pesten". Dan krijgt YouTube een melding dat het filmpje gemarkeerd is. Hoe meer mensen zo'n melding doen, hoe groter de kans is dat ze het filmpje weghalen. Hiervoor moet je wel een account hebben bij YouTube.
- Is er een haatprofiel (bijvoorbeeld op Facebook) van je aangemaakt? Meld dit dan zo snel mogelijk bij de provider. Zij verwijderen dit dan direct.
- De Nationale Academie voor Media en Maatschappij heeft 15 tips voor veilig twitteren. Met deze tips kun je twitter leuk en veilig houden.

Op de volgende websites kun je meer informatie vinden:

www.surfsafe.nl

www.dekinderconsument.nl

<http://wachtwoordcampagne.digibewust.nl/>

<http://www.watchyourspace.nl/>